

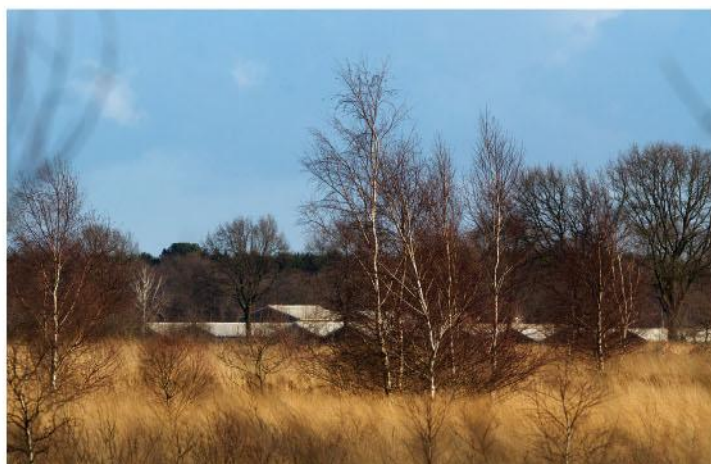

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Mestvergistingsinstallatie Friese Drieslag te Wijnjewoude

Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport

23 mei 2025 / projectnummer: 3897

1 Advies over het MER in het kort

De energiecoöperatie Wijnjewoude Energie Neutraal (WEN) wil in Wijnjewoude een mestvergistingsinstallatie oprichten en daarmee groen gas¹ produceren. Dit sluit aan bij de ambitie om Wijnjewoude energieneutraal en fossielvrij te laten worden.²

De vergister is gepland op het terrein van de voormalige rioolwaterzuivering aan de Tolleane 3A te Wijnjewoude (zie figuur 1). Er wordt een productie beoogd van minimaal 1.000.000 Nm³ per jaar groen gas (tot circa 1.600.000 Nm³ per jaar). Voor het besluit over de benodigde omgevingsvergunning is een milieueffectrapport (MER) opgesteld³. De provincie Fryslân heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna de Commissie) gevraagd te adviseren over de inhoud van het MER. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

Wat staat in het MER?

Voor de voorgenomen mestvergister zijn de milieueffecten beoordeeld in het MER. Het MER benoemt als relevante milieuaspecten water, bodem, geluid, geur, luchtkwaliteit, natuur, energie, externe veiligheid en gezondheid. Er wordt geconcludeerd dat er voor al deze milieuaspecten geen geldende toets- en grenswaarden of normen worden overschreden. De voorgenomen activiteit leidt, volgens de uitgevoerde stikstoftoets, bijvoorbeeld niet tot potentieel significante negatieve effecten op nabijgelegen Natura 2000-gebieden (in dit geval Wijnjeterper Schar op circa 1 kilometer afstand).

In het MER zijn geen alternatieve planlocaties beschreven en onderzocht. Dit is wel gebeurd in een verder verleden waarbij de huidige planlocatie als meest geschikt naar voren kwam en toen door de WEN is aangekocht. Wel zijn twee (proces)technische alternatieven in het MER verkend, maar hiervan is geconcludeerd dat beide alternatieven ruimtelijk of economisch niet haalbaar zijn. Daardoor is in het MER alleen de voorgenomen activiteit en de invloed hiervan op het milieu en de leefomgeving nader onderzocht.

Wat is het advies van de Commissie?

Ondanks de complexe en technische aard van de installatie is het MER goed leesbaar en heeft het een heldere structuur. Wel constateert de Commissie dat het initiatief vooral op hoofdlijnen wordt beschreven en geen (milieueffecten van) alternatieven onderzoekt. Hierdoor heeft het MER meer het karakter van een onderbouwing voor een vergunningaanvraag dan van een instrument om keuzes te maken op basis van een brede beoordeling van de locatie, het ontwerp en de bedrijfsvoering van de installatie.

De Commissie signaleert dat bij verschillende aspecten in het MER belangrijke informatie ontbreekt en onderbouwing van milieu effecten tekort schiet. Het aanvullen van die informatie is essentieel om het belang van het milieu en de leefomgeving volwaardig mee te kunnen wegen bij het besluit over de mestvergister. Het gaat om de volgende punten:

¹ Groen gas is gas dat door vergisting of vergassing ontstaat uit reststromen zoals gft-afval, mest en slib, en daarna is opgewerkt tot dezelfde kwaliteit als aardgas. Voor meer informatie, zie de [website van het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie](#).

² Onderdeel van deze ambitie zijn ook andere initiatieven, waaronder zonnevelden.

³ Colsen, maart 2025, *Wijnjewoude Energieneutraal: Milieueffectrapport Groengas installatie*, versie 2.0.

- **Referentiesituatie:** in het MER is geen overzicht gegeven van autonome ontwikkelingen. Hierdoor is onduidelijk of de referentiesituatie volledig in beeld is.
- **Proces:** het initiatief gaat uit van vergisting bij thermofiele temperatuur, hetgeen in de markt voor mono-mestvergisting in Nederland een minder gebruikelijke keuze is. Het MER onderbouwt onvoldoende hoe een stabiele bedrijfsvoering wordt gegarandeerd, zodanig dat geen sprake is van storingen en hogere emissies. Daarnaast wordt in het MER niet ingegaan op bestaande ervaringen en milieueffecten met AMFER®-strippers⁴ die elders zijn gerealiseerd.
- **Toetsing aan 'Best Beschikbare Technieken' (BBT)**⁵: een integrale toets aan BBT ontbreekt. Hierdoor is niet navolgbaar of de installatie voldoet aan de voorgeschreven best beschikbare technieken.
- **Beoordeling milieueffecten:** voor de aspecten geur, stikstof, verkeer, landschap en water ontbreekt in het MER nog belangrijke informatie. De aard van de ontbrekende informatie verschilt per aspect.
- **Monitoren en evalueren:** in het MER wordt te beperkt ingegaan op monitoring en evaluatie. Het is van belang dat de daadwerkelijke milieueffecten in de tijd gevolgd worden. Als er afwijkingen worden geconstateerd, moet worden aangegeven welke maatregelen nodig zijn. Het MER maakt deze bijsturingsmechanismen nu niet inzichtelijk.

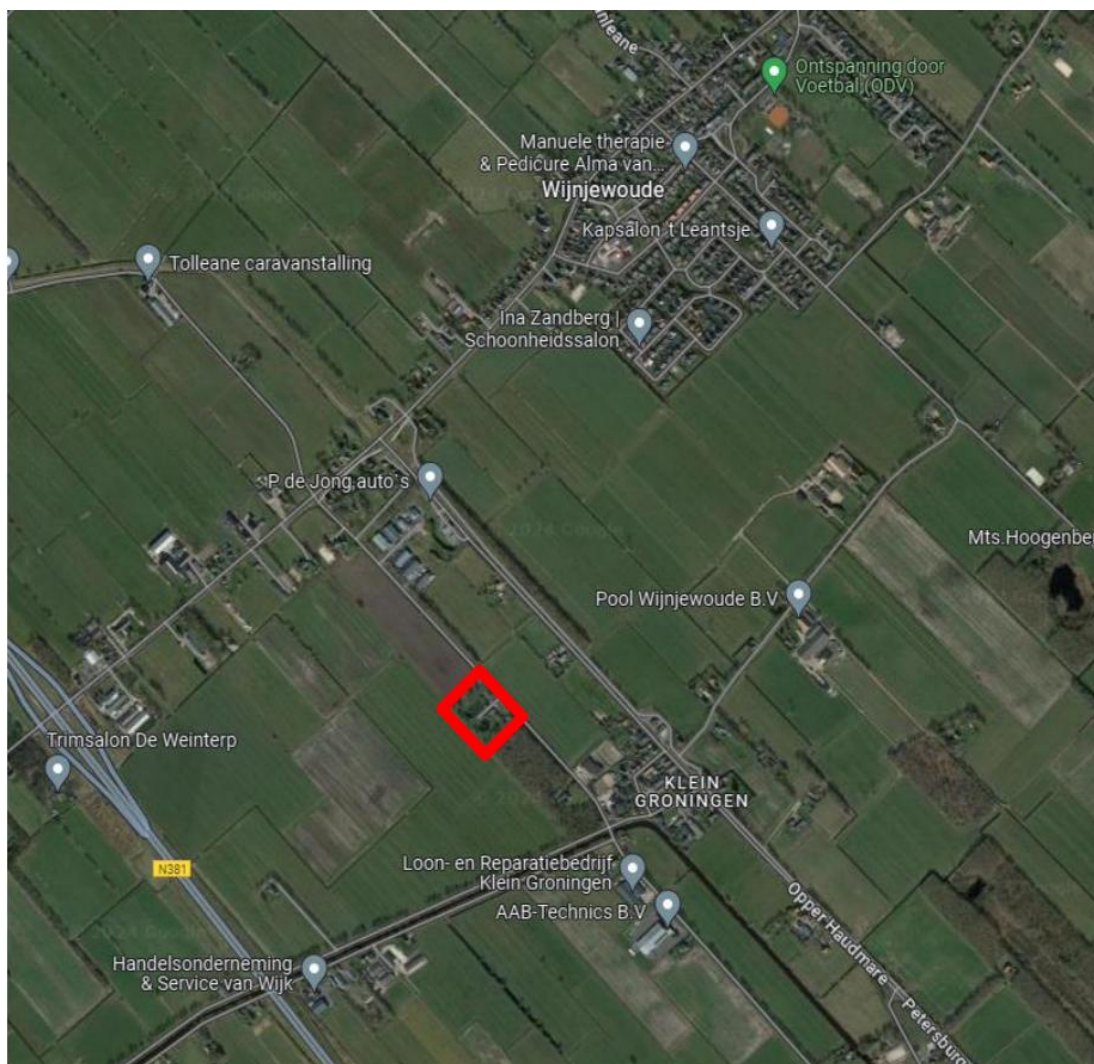
De Commissie adviseert deze ontbrekende informatie in een aanvulling op het MER op te nemen, en dan pas een besluit te nemen over de omgevingsvergunning.

De commissie baseert zich bij haar advies op de stukken die worden aangeleverd door de provincie Friesland en wijst erop dat er reeds een aanvraag voor een omgevingsvergunning is ingediend. De aanvraag van de omgevingsvergunning was geen onderdeel van de aangeleverde stukken, waardoor deze niet is betrokken bij de totstandkoming van het advies. De Commissie heeft daardoor niet kunnen beoordelen of in het MER de maximale milieueffecten van de voorgenomen activiteit in beeld zijn gebracht. Het is aan het bevoegd gezag om dit alsnog te doen.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar beoordeling toe en geeft zij enkele aanbevelingen voor het vervolgtraject.

⁴ De AMFER is een stikstofstripper die in staat is de ruwe, dus ongescheiden, mest of digestaat te strippen en hier een deel van de stikstof of ammoniak uit te halen.

⁵ BBT is onder de Omgevingswet gedefinieerd als: "Beste" omvat de meest doeltreffende technieken voor het bereiken van een hoog niveau van bescherming van het milieu. 'Beschikbare' omvat technieken die technisch en economisch haalbaar zijn voor die bedrijfstak, en die bedrijven kunnen toepassen. De techniek moet redelijkerwijs in Nederland of in een ander land verkrijgbaar zijn'. De BBT worden beschreven in BREF-documenten. BREF, of BREF-documenten, staat voor 'BAT Reference documents' en is een uitwerking van de IPPC-richtlijn van de Europese Unie. Voor meer informatie, zie: [Overzicht van BBT-conclusies \(en BREF's\)](#) en [European IPPC Bureau – BAT reference documents](#).

Figuur 1: plangebied mestvergister nabij Wijnjewoude (bron MER).

Aanleiding voor een MER

Wijnjewoude Energieneutraal wil een monomestvergister met nabewerkingsinstallatie oprichten in het buitengebied van Wijnjewoude. De voorgenomen vergister wordt gevoed met rundveemest van veehouders in de directe omgeving, en heeft een beoogde productiecapaciteit van minimaal 1.000.000 Nm³/jaar (tot circa 1.600.000 Nm³/jaar) groen gas. De vergister zal uitsluitend rundveemest vergisten (mono mestvergisting) bij een hoge bedrijfstemperatuur (thermofiel, 52°C). De mest is afkomstig van circa 25 veehouderijen die binnen een straal van 10 kilometer van de planlocatie zijn gelegen. Door vergisting van mest ontstaan biogas en digestaat. Het biogas wordt vervolgens gescheiden opgewaardeerd tot groen gas en CO₂. Het groen gas wordt geleverd aan het openbare gasnet. De hierbij vrijkomende CO₂ wordt geëmitteerd. Uit het digestaat wordt een deel van de (ammoniakale) stikstof teruggewonnen met als oogmerk deze als kunstmestvervanger te kunnen vermarkten. Het NH₃-arme digestaat wordt daarna teruggebracht naar de mestleverende veehouderijen voor gebruik op hun eigen percelen.

Voor het realiseren van het project zijn verschillende vergunningen nodig. Het gaat in ieder geval om een omgevingsvergunning voor de activiteiten milieu en bouwen. Ook wordt er een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA) aangevraagd omdat het project niet past in het geldende omgevingsplan. De vergister valt onder de categorie F3c van Bijlage V bij het Omgevingsbesluit (de oprichting van een geïntegreerde chemische installatie bestemd voor enkelvoudige of samengestelde

meststoffen). Dit betekent dat in ieder geval voor het besluit over de omgevingsvergunning een project-MER moet worden opgesteld.

Bevoegd gezag en andere besluiten

Omgevingsdienst Fryslân (Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)) is aangewezen om in Friesland de vergunningen voor dergelijke bedrijven te verlenen. Zij doet dat, in dit geval, namens Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân – besluit over de mestvergister.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken, die bij het advies zijn gebruikt, staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 3897 in te vullen in het zoekvak op www.commissiemer.nl.

2 Toelichting op het advies

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar beoordeling toe. Aan deze beoordeling koppelt zij adviezen en aanbevelingen. Adviezen staan in een tekstkader. Het uitvoeren daarvan is essentieel om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming door provincie Fryslân. Dit moet volgens de Commissie gebeuren voordat Gedeputeerde Staten van Fryslân een besluit neemt over de vergistingsinstallatie. Aanbevelingen staan niet in een kader. Deze zijn bedoeld om de kwaliteit van de besluitvorming – nu en in de toekomst – te verbeteren.

2.1 Referentie en autonome situatie

In hoofdstuk 4 van het MER is de referentiesituatie in beeld gebracht. Deze bestaat uit de bestaande toestand van het milieu en autonome ontwikkelingen. Door in het MER van een 'blanco situatie' uit te gaan worden de 'worstcase effecten' in beeld gebracht. De Commissie vindt dit een goede benadering, maar merkt daarbij wel op dat de autonome ontwikkelingen niet duidelijk zijn beschreven. Een beschrijving van de autonome ontwikkelingen, of een onderbouwing dat er geen relevante autonome ontwikkelingen zijn, is nodig om een volledig beeld te geven van de referentiesituatie.

De Commissie adviseert om het MER, voorafgaand aan de besluitvorming over de omgevingsvergunning, aan te vullen met een complete beschrijving van de autonome ontwikkelingen.

2.2 Procesbeschrijving

De beoogde installatie is op twee wezenlijke onderdelen afwijkend van hetgeen voor mono-mestvergistingsinstallaties in Nederland gebruikelijk is, namelijk:

- thermofiele procesvoering;
- toepassing van de AMFER technologie.

De Commissie gaat in onderstaande paragrafen nader in op beide onderdelen.

2.2.1 Thermofiele procesvoering

Het MER geeft aan dat het initiatief uitgaat van thermofiele vergisting, dat wil zeggen een procestemperatuur van circa 50–55 graden Celsius. Een belangrijke overweging hierbij is dat de beoogde AMFER-ammoniakstripper werkt bij een temperatuur van 65 graden Celsius, en de vergisting en de stikstof verwijderaar energetisch efficiënt kunnen worden gekoppeld. De Commissie kan deze redenering volgen.

De Commissie merkt op dat de meeste in Nederland operationele mono-mestvergisters worden bedreven bij mesofiele procescondities, dat wil zeggen bij een procestemperatuur van 35–40 graden Celsius. Een belangrijke reden is dat het vergistingsproces bij deze

temperatuur minder gevoelig is voor verstoringen dan bij hogere temperatuur (thermofiele condities). Storingen kunnen bijvoorbeeld leiden tot minder productie van groen gas en tot minder efficiënte stikstofverwijdering, maar mogelijk ook tot extra emissies en minder positieve milieueffecten.

Het beoogde thermofiele vergistingsproces kan dus gevoeliger zijn voor storingen, met mogelijk ongewenste emissies tot gevolg. Het MER geeft slechts zeer summier aan hoe een stabiele procesvoering wordt geborgd waarmee storingen in het vergistingsproces worden voorkomen. Ook valt op dat sprake is van een beperkt opslagvolume voor verse mest en digestaat. Daarbij mist de Commissie nog informatie van praktijkervaringen bij vergelijkbare, reeds operationele vergisters.

De Commissie adviseert om het MER, voorafgaand aan de besluitvorming over de omgevingsvergunning, aan te vullen met een verduidelijking van de manier waarop een stabiele procesvoering wordt geborgd, zodanig dat de kans op storingen in het vergistingsproces wordt geminimaliseerd. Ga daarbij in ieder geval in op:

- fluctuaties in de hoeveelheid en samenstelling van de aangevoerde mest, maar ook de opslag/buffering van verse mest;
- de wijze van procesmonitoring door de verantwoordelijke operators, mede in het licht van de beperkte schaalgrootte van het initiatief en de beschikbaarheid van personeel;
- (referenties van) praktijkervaringen bij vergelijkbare, operationele vergisters.

2.2.2 AMFER technologie

In het MER is aangegeven dat er vier AMFER®-ammoniakstrippers worden toegepast. Het MER geeft geen informatie over ervaringen met bestaande AMFER strippers en de operationele prestaties en milieueffecten daarvan.

De Commissie adviseert om het MER, voorafgaand aan de besluitvorming over de omgevingsvergunning, aan te vullen met informatie over ervaringen en milieueffecten met AMFER®-ammoniakstrippers die elders bij mestvergistingsinstallaties zijn gerealiseerd.

2.3 Toetsing aan Best Beschikbare Technieken (BBT)

Om emissies en andere nadelige milieugevolgen van een bedrijf zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken zijn voor veel processen Best Beschikbare Technieken (BBT) ontwikkeld. BBT staat voor de meest doeltreffende methoden waarbij ook rekening wordt gehouden met technische mogelijkheden en kosten. Op verschillende plaatsen in het MER wordt geconcludeerd dat onderdelen van de installatie voldoen aan relevante BBT-eisen, maar een onderbouwing hiervan ontbreekt.

De Commissie adviseert om het MER, voorafgaand aan de besluitvorming over de omgevingsvergunning, aan te vullen met een integrale BBT-toets die onderbouwt dat de verschillende installatieonderdelen en managementsystemen voldoen aan BBT eisen.

2.4 Milieuaspecten

Doordat er geen alternatieven zijn uitgewerkt kunnen hier geen effecten van worden vergeleken. In het MER is alleen beoordeeld in hoeverre het project past binnen de wettelijke normen en beleidskaders. Dit geldt bijvoorbeeld voor emissies vanuit verschillende milieuaspecten zoals lucht en geur. Toetsing aan normen en beleidskaders is relevant voor het beoordelen van de uitvoerbaarheid van de voorgenen vergister. De Commissie benadrukt dat het ook noodzakelijk is om in beeld te brengen welke milieueffecten feitelijk optreden (onder de norm).

Voor besluitvormers, betrokkenen en omwonenden moet duidelijk zijn in hoeverre het project leidt tot een verslechtering of verbetering van de milieukwaliteit ten opzichte van de referentiesituatie, én op welke milieuaspecten het project geen invloed heeft. Ook is van belang om maatregelen in beeld te brengen om aanzienlijke milieueffecten onder de wettelijke normen te voorkomen of verzachten. In onderstaande paragrafen gaat de Commissie in op specifieke aandachtspunten ten aanzien van milieuaspecten.

2.4.1 Geur

In het MER zijn de emissies naar de lucht weergegeven vanuit de verschillende bronnen. Op hoofdlijnen bestaat het luchtbehandelingssysteem uit drie kanalen die zijn aangesloten op een gecombineerde luchtwasser met biofilter. De Commissie constateert dat de emissie van geur en de te berekenen geurconcentratie in de omgeving van de mestvergister mogelijk worden onderschat. Een aantal geurbronnen zijn namelijk niet (volledig) of niet op de juiste wijze meegerekend. Het gaat om de volgende punten:

- het geurrapport hanteert alleen geurkentallen voor vergiste en onvergiste mest, een meting aan een mestzak en de opslag van mest- en coproducten.⁶ Naast de geuremissie vanuit de opslagen is er ook sprake van een geuremissie vanuit de AMFER-vergister. Er zijn kennelijk geen geurmetingen beschikbaar van zo'n vergister elders in Nederland.⁷ Vanwege de verhoogde temperatuur (60 tot 70°C) en de procesvoering waarbij het influent in de AMFER-vergister meerdere malen wordt belucht, is de geurconcentratie in de te behandelen luchtstroom mogelijk significant hoger dan waar het MER van uitgaat⁸;
- de geurconcentratie uit het biofilter is daarmee onvoldoende onderbouwd. Ook is onduidelijk op welke wijze de restgeur van het biofilter is betrokken (200 – 500 OU_E/m³)⁹;
- de fakkel is niet meegenomen in het geuronderzoek;

⁶ Het gaat om de volgende onderzoeken:

- Onderzoek naar de geuremissie bij (gebruik van) vergiste mest en onvergiste mest, september 2003, Witteveen+Bos in opdracht van NOVEM (Nederlandse organisatie van energie en milieu), verder aangeduid met NOVEM03;
- Geuronderzoek mestzakken op Noord-Beveland, maart 2003, PRAO rapport KUNS02C1, verder aangeduid met KUNS02C;
- Geuronderzoek Bioenergy Maasland BV, februari 2010, Odournet rapport BIOEA2, verder aangeduid met BIOE10A2.

⁷ In paragraaf 5.1.3.2 van het MER N-stripping met AMFER® technologie is aangegeven dat er in Nederland twee operationele vergisters in werking zijn.

⁸ De combinatie van een basisch oxidatieve gaswasser met een biofilter duidt ook op een mogelijk hoge ingangconcentratie voor geur.

⁹ Voor meer informatie over deze restgeur, zie <https://emis.vito.be/nl/bbt/bbt-tools/selectiesystemen/luss/technieken/biofilter>.

- een (grootschalige) biogaslekage bij de vergister zonder dat daarbij een ontsteking plaatsvindt van het biogas¹⁰ is niet meegenomen in het geuronderzoek.

In het Uitvoeringsbesluit tot vaststelling van de BBT-conclusies voor afvalbehandeling¹¹ wordt voor de geurconcentratie in de afgassen een bandbreedte van 200 tot 1.000 OU_E/m³ gehanteerd.¹² Dit komt overeen met de BBT geassocieerde emissieniveaus (BBT-GEN's).¹³ De Commissie constateert dat in het MER de uitvoering van de luchtbehandelingsinstallatie en de geurconcentratie van het initiatief niet zijn getoetst aan de gestelde eisen uit het Uitvoeringsbesluit (BBT-conclusie 34).

De Commissie adviseert om het MER, voorafgaand aan de besluitvorming over de omgevingsvergunning, aan te vullen met een geurmeting bij een soortgelijke AMFER-ammoniakstripper. Geef daarbij een verdere onderbouwing van gebruikte geurkentalen, overige invoergegevens en geuremissies. Betrek daarbij bovengenoemde observaties en voer op basis daarvan een nieuwe geurberekening uit.

2.4.2 Stikstofemissie en –depositie

In het MER zijn de emissies naar de lucht weergegeven vanuit de verschillende bronnen, waaronder van stikstofoxiden (NO_x) en ammoniak (NH₃). De Commissie constateert dat de emissie van NO_x en NH₃ mogelijk hoger is dan nu is aangegeven bij de beide luchtwassers/biofilters. Daarnaast is onduidelijk welke stikstofdepositie plaatsvindt op nabijgelegen Natura 2000-gebieden en wat het effect daarvan is. De Commissie licht dit in de onderstaande paragrafen nader toe.

Stikstofoxiden

In het MER is aangegeven dat de vergister wordt bedreven op een temperatuur van 52°C en dat influent voor de AMFER-ammoniakstripper wordt opgewarmd tot een temperatuur van 60 – 70°C (pagina 41 van het MER). In bijlage 2 van het MER (memo, berekening stikstofdepositie V.2.1) is aangegeven dat de boiler gemiddeld 10 uur per dag in werking zal zijn, wat overeenkomt met 3.650 uur per jaar. Volgens de memo geeft dit bij een boiler van 318 kW een emissie van 27.856.800 milligram per jaar¹⁴, afgerond 27,8 kg NO_x per jaar¹⁵. De Commissie merkt echter op dat de vergister en de AMFER-stripper continu in bedrijf zullen zijn, waardoor de stikstofemissie niet eenduidig in beeld wordt gebracht.

¹⁰ Voor gashouders geldt volgens paragraaf 3.7 en tabel 25 van de Handleiding Risicoberekeningen Bevi versie 4.3 – Module C, 1 januari 2021 een faalkans van $5 \cdot 10^{-6}$ voor het Instantaan vrijkomen van de gehele inhoud en een faalkans van $1 \cdot 10^{-4}$ voor het Continu vrijkomen uit een gat met een effectieve diameter van 10 mm. De handleiding geeft ook faalkansen voor onder andere leidingen en pompen.

¹¹ Zie [EU 2018/1147](#) van 10 augustus 2018.

¹² Zie tabel 6.7 van het Uitvoeringsbesluit.

¹³ BBT-GEN's zijn met de beste beschikbare technieken geassocieerde emissieniveaus. Deze dienen als basis voor het vaststellen van emissiegrenswaarden in vergunningen en algemene regels. BBT-GEN's hebben een bepaalde bandbreedte met een boven- en onderkant (ook wel de BREF-range genoemd).

¹⁴ $318 \cdot 3.650 \cdot 24 = 27.856.800$.

¹⁵ Uit het procesflowdiagram kan worden afgeleid dat er 7,58 m³/uur vanuit de vergister naar de AMFER-vergister wordt geleid. $7,58 \text{ m}^3/\text{h} \cdot (70-52) \text{ K} \cdot 1,16 \text{ kWh/K.m}^3 \cdot 24 \text{ mg NO}_x/\text{kWh} \cdot 8.760 \text{ h/jaar} \cdot 10^{-6} = 33,3 \text{ kg NO}_x/\text{jaar}$.

Ammoniak en combinatie luchtwassers/biofilters

In het onderzoek naar stikstofdepositie en de AERIUS-berekening wordt uitgegaan van een emissie van ammoniak van 1,85 kg/jaar per combinatie van luchtwasser en biofilter. Daarbij is uitgegaan van een restemissie van 0,076 mg NH₃/m³ uit het biofilter. Dit is relatief gunstig ten opzichte van de bandbreedtes uit de BREF Afvalbehandeling¹⁶ en het uitvoeringsbesluit tot vaststelling van de BBT-conclusies voor afvalbehandeling.¹⁷ De praktische haalbaarheid van het (zeer) hoge rendement voor de verwijdering van ammoniak uit de afgassen waar in het MER vanuit is gegaan is onzeker. Dit geldt vooral bij het rendement van het nageschakelde biofilter.

Als de vergister van WEN beter presteert dan de waarden die overeenkomen met BBT geassocieerde emissieniveaus (BBT-GEN's), dan moet dit worden onderbouwd. Dit kan met gekwalificeerde emissiemetingen bij soortgelijke vergisters en/of met een afgegeven schriftelijke garantie van de leverancier van de luchtwasser/biofilter-combinatie. Als deze onderbouwing niet gegeven kan worden is een herberekening nodig die aansluit bij de bandbreedtes uit de BREF uit het Uitvoeringsbesluit.

Stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden

In de memo, berekening stikstofdepositie V.2.1, behorend bij het MER, staat dat de toename van stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden in de aanleg- en de gebruiksfase 0,00 mol N/ha/jaar is. Zoals in vorige alinea's is aangegeven acht de Commissie deze waarde niet onderbouwd en onzeker. Eenduidigheid is van belang, omdat een toename van stikstofdepositie op (naderend) overbelaste Natura 2000-gebieden een aanzienlijk milieueffect is dat moet kunnen meewegen bij de besluitvorming. Daarbij ontbreekt in het MER en bij de memo ook de stikstofberekening die uit de Aeries calculator volgt, waardoor de conclusies niet navolgbaar zijn. De Commissie benadrukt het belang van helderheid, omdat een toename van stikstofdepositie vanuit de natuurwetgeving een risico is voor de uitvoerbaarheid van het project. Een toename moet passend (ecologisch) beoordeeld worden, waarbij mitigerende maatregelen kunnen worden meegenomen.

Een nieuwe AERIUS-berekening die aansluit bij de bandbreedte uit de BREF (zie bovenstaande paragraaf) kan gevolgen hebben voor de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. Als uit de berekening blijkt dat een toename van stikstofdepositie op stikstofgevoelige en (naderend) overbelaste Natura 2000-gebieden niet is uit te sluiten, moet een Passende beoordeling worden opgesteld en een natuurvergunning worden aangevraagd.

De Commissie merkt daarbij op dat in het MER een vermindering van de stikstofemissie van de aangesloten veehouderijen wordt verwacht. Dit wordt gekoppeld aan de situatie dat het voorgenomen initiatief de afvoer van mest en de veestallen zal wijzigen (veelal verminderen). Deze vermindering is in het MER niet gekwantificeerd.

¹⁶ In de BREF Afvalbehandeling is een overzicht opgenomen van huidige emissies van vergisters, met een range van 0,46 tot 83 mg/m³. Zie paragraaf 4.3.2 en tabel 4.20 van de BREF. In tabel 4.20 is daarbij ook aangegeven bij welke vergisters deze emissies zijn gemeten.

¹⁷ Zie tabel 6.7 van het Uitvoeringsbesluit [\(EU 2018/1147\) van 10 augustus 2018](#). Hierin wordt voor de ammoniakconcentratie in de afgassen een range tussen 0,3 en 20 mg/m³ gehanteerd.

De Commissie adviseert om het MER, voorafgaand aan de besluitvorming over de omgevingsvergunning, de berekening die volgt uit AERIUS toe te voegen aan de memo stikstofdeposities. Vul het MER tevens aan met een kwantitatieve onderbouwing van het ammoniakverwijderingsrendement van de luchtbehandelingsinstallatie en de resulterende emissie van ammoniak. Betrek hierbij ook de situatie dat de vergister en de AMFER-stripper continu in bedrijf zullen zijn. Als dit leidt tot andere invoergegevens, is een nieuwe AERIUS-berekening nodig. Uit de herberekening kan blijken dat significant negatieve effecten op stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden niet kunnen worden uitgesloten. In dat geval moet een Passende beoordeling worden opgesteld. Toon daarin aan dat de Natura 2000-gebieden niet worden aangetast.

2.4.3 Verkeer

Verkeer is een belangrijk aandachtspunt bij het project, vanwege de diverse bewegingen door aan- en afvoer van materialen zoals de mest. In het MER is verkeer en verkeersveiligheid echter onvoldoende onderzocht. De Commissie constateert dat in het MER de transportbewegingen ten gevolge van de afvoer van Renure¹⁸ niet in kaart zijn gebracht. Hierbij zijn vooral de effecten van verkeersbewegingen door het dorp Wijnjewoude én het buurtschap Klein Groningen van belang. Een toets van de aan- en afvoerroutes aan het criterium Duurzaam Veilig en de daarbij gehanteerde CROW-richtlijnen¹⁹ ontbreekt in het MER. Het aspect wegbreedte en verkeersveiligheid is vooral van belang voor de Tolleane en eventuele andere alternatieve routes. In een mondelinge toelichting²⁰ is aangegeven dat er door het initiatief geen sprake zal zijn van transportbewegingen door het buurtschap Klein Groningen.

De Commissie adviseert om het MER, voorafgaand aan de besluitvorming over de omgevingsvergunning, aan te vullen met:

- een duidelijke onderbouwing van de effecten op verkeersstromen door afvoer van Renure op de Tolleane (en eventuele alternatieve routes). Geef een duidelijk overzicht van de referentiesituatie en ga in op de (mogelijke) toename van de aan- en afvoer van mest, digestaat en overige producten;
- een heldere beschrijving van de verkeersveiligheid en wegbreedtes van de transportroutes. Toets hierbij aan het criterium Duurzaam Veilig en de daarbij gehanteerde CROW-richtlijnen. Geef hierbij de maatregelen en voorzieningen aan die worden getroffen en de borging daarvan.

2.4.4 Landschap

De effecten op het landschap zijn in het MER niet onderzocht en beoordeeld, maar eerder wel in het participatietraject. (Negatieve) effecten op het landschap zijn echter niet op voorhand uit te sluiten. Een beschrijving van de effecten is daarom nodig voor de besluitvorming over het project.

¹⁸ RENURE staat voor REcovered Nitrogen from manURE, wat herwonnen stikstof uit dierlijke mest betreft. Dierlijke mest bestaat feitelijk uit een organisch deel en een anorganisch deel. Bij RENURE worden deze beide delen gescheiden.

¹⁹ Voor meer informatie, zie de [website van Kennisplatform CROW](#).

²⁰ Op 27 februari 2025 bracht de Commissie een bezoek aan het plangebied. Tijdens dit bezoek kreeg zij een mondelinge toelichting op het project en het MER van de initiatiefnemer.

De Commissie adviseert om het MER, voorafgaand aan de besluitvorming, aan te vullen met informatie over de effecten van de voorgenomen vergister op het landschap. Gebruik hierbij de informatie uit het participatietraject om de conclusies uit de landschapsanalyse te ondersteunen en voor de communicatie met belanghebbenden. Maak ook gebruik van visualisaties en, indien beschikbaar, een inpassingsplan.

2.4.5 Lozing van mogelijk verontreinigd hemelwater

Er wordt in het MER geconcludeerd dat er geen normen worden overschreden bij lozing van mogelijk verontreinigd hemelwater. Dit is echter slechts summier onderbouwd.

De Commissie adviseert om inzichtelijk te maken welke lozingen van mogelijk verontreinigd hemelwater plaatsvinden op het riool (hoeveelheid en samenstelling water), en tot welke effecten dat leidt.

2.5 Monitoring en evaluatie

Hoofdstuk 10 van het MER bevat een aanzet tot een monitoringprogramma. De Commissie beschreef in paragraaf 2.4 van dit advies dat er onzekerheid bestaat over de te verwachten geur- en ammoniakemissie vanuit de installatie. Ook ontbreekt in het MER een toetsing aan de BBT (zie paragraaf 2.3 van dit advies). In paragraaf 1.2 van het van toepassing zijnde Uitvoeringsbesluit²¹ zijn de voorwaarden opgenomen voor de monitoring van de emissies naar water en lucht (inclusief geur), het opstellen van een geurbeheerplan én het gebruik van de fakkel.

In aanvulling op het voorgestelde monitoringsprogramma en voornoemde BBT-conclusies adviseert de Commissie in ieder geval ook het volgende te monitoren:

- overlast naar de omgeving: naast geur ook geluid en verkeer (registratie en evaluatie van klachten);
- de geurconcentratie vanuit de ammoniakstripper (AMFER®-installatie) en de mogelijke fluctuaties daarin²²;
- de afgasparameters en het onderhoud van de afgasreiniging en vooral het biofilter;
- de aard, frequentie en duur van storingen in de vergistingsinstallatie en de inzet van de fakkel.

De Commissie adviseert om het in het MER genoemde monitoring en evaluatieprogramma, voorafgaand aan de besluitvorming over de omgevingsvergunning, uit te breiden met de monitoring van de hiervoor genoemde aspecten, inclusief de milieueffecten daarvan. Beschrijf 'maatregelen achter de hand' mocht uit de monitoring blijken dat de daadwerkelijke milieueffecten groter zijn dan de in het MER voorspelde milieueffecten.

²¹ Het gaat specifiek om het Uitvoeringsbesluit (EU 2018/147) van de Europese Commissie van 10 augustus 2018 tot vaststelling van de BBT-conclusies voor afvalbehandeling zie de [website van de EU](#).

²² Vanwege de aannames in het MER en het geurrapport is het ook belang om het geurverwijderingsrendement van de voorgestelde afgasreiniging goed te monitoren.

2.6 Aanbevelingen

2.6.1 Publieksvriendelijke samenvatting

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. De samenvatting in het MER is in de basis op orde, maar bepaalde aspecten verdienen nog een nadere duiding die ook begrijpelijk is voor een breed publiek.

Het gaat vooral om onderstaande zaken:

- een beschrijving van de voorgenomen activiteit en motivatie afwezigheid alternatieven en varianten;
- de belangrijkste effecten voor het milieu van de voorgenomen activiteit ten opzichte van de referentiesituatie, waar mogelijk kwantitatief en bij voorkeur in tabelvorm. Ga ook in op onzekerheden en leemten in kennis die daarbij aan de orde zijn;
- de argumenten voor de keuze van het voorkeursalternatief (VKA).

Aanbevolen wordt om een publieksvriendelijke samenvatting toe te voegen aan het MER waarin in begrijpelijke taal een compleet overzicht wordt gegeven van de voorgenomen activiteit, de alternatieven en varianten en de milieueffecten. Ga ook in op de relatie tussen ontwerp, processen inclusief balansen, emissies en milieueffecten. Maak gebruik van tabellen met kleuren en plussen/minnen.

2.6.2 Referentiesituatie ten opzichte van voormalige RWZI

Op de voorgenomen locatie was voorheen een rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) gevestigd. Deze is buiten gebruik, maar nog niet ontmanteld. Onduidelijk is of de vergunning nog geldig is of verlopen/ingetrokken. In het MER is uitgegaan van een worst case situatie ten aanzien van de gevolgen van het initiatief voor de meeste milieueffecten en zijn deze maximaal in beeld gebracht. Dit is correct wat betreft de uitvoerbaarheid/vergundbaarheid van het initiatief en de Commissie steunt deze aanpak. Vanwege de aangevraagde BOPA²³ kan de situatie omtrent de RWZI²⁴ echter wel van belang zijn voor emissies, maar ook de milieuhygiënische- en verkeerssituatie die destijds vergund zijn.

Ook voor de omwonenden geeft een vergelijking met de vergunde situatie (en daadwerkelijke milieueffecten) ten tijde van de RWZI extra inzicht in de te verwachten (beleving van de) milieu effecten van de vergistingsinstallatie.

De Commissie beveelt aan om een volledig overzicht van eerder verleende vergunningen (en de status hiervan) op te nemen ten aanzien van de RWZI en aan de hand daarvan te bepalen of de gehanteerde referentiesituatie volledig is.

²³ BOPA staat voor 'Buitenplanse omgevingsplanactiviteit'. Dit is een activiteit die in strijd is met het vigerende omgevingsplan en waarvoor een omgevingsvergunning moet worden aangevraagd. Voor meer informatie, zie de [website van Informatiepunt Leefomgeving](#).

²⁴ Uit de periodieke bedrijfsrapportage van Emissieregistratie (<https://data-preview.emissieregistratie.nl/reports>: RWZI Wijnjewoude) en uit het Stowa-rapport 2014-09, Luchtgerelateerde emissies vanuit rwzi's in het kader van de i-PRTR (<https://www.stowa.nl/publicaties/luchtgerelateerde-emissies-vanuit-rwzis-het-kader-van-de-i-prtr>), kan een jaarlijkse emissie van onder meer NOx respectievelijk ammoniak worden afgeleid.

2.6.3 Reikwijdte en doelen

Het MER presenteert de mestvergister vooral als een initiatief dat bijdraagt aan de ambitie van WEN om onafhankelijk te worden van fossiele energie. Uit de mondelinge toelichting van de initiatiefnemer begrijpt de Commissie dat een belangrijk nevendoeel het verruimen is van de mestplaatsingsruimte voor deelnemende agrarische ondernemers. Dit gebeurt namelijk door opwerking van een deel van de mest tot Renure meststof (een beoogde kunstmestvervanger) wat kan bijdragen aan het terugdringen van het gebruik van reguliere kunstmest.

In het MER staat ook dat het produceren van groen gas het hoofddoel is van de voorgenomen vergister. Het MER gaat slechts beperkt in op de bijdrage van de vergister aan de nationale groengasambities. Het MER beschrijft op hoofdlijnen waar de te verwerken mest vandaan zal komen en welke alternatieve mestverwerkingslocaties in de regio aanwezig zijn en gepland zijn. Het MER gaat niet in op de rol van de vergister in het beleid rond mest(verwerking), en welke invloed onzekerheden in dit beleid hebben op het initiatief.

De Commissie beveelt aan de (kwantitatieve) bijdrage van de beoogde vergister in de nationale en regionale ambities en het beleid te gebruiken om het belang van de vergister kracht bij te zetten. Werk ook de achtergrond en voordelen nader uit, zo mogelijk kwantitatief, om daarmee het nut van het initiatief verder te onderbouwen²⁵.

²⁵ Zie ook het WLR-rapport Verdoes en Gollenbeek.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. Sjoerd Bokma

ir. Arjen Brinkmann

ing. Cor Coenrady

ir. Kees Slingerland (voorzitter)

drs. Olaf van Velthuisen (secretaris)

Besluit(en) waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Wijziging omgevingsplan.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor projecten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een milieueffectrapport (MER) vereist zijn. Uit [Bijlage V van het Omgevingsbesluit](#) onder de Omgevingswet volgt om welke projecten het gaat. De vergister valt onder de categorie F3c van Bijlage V bij het Omgevingsbesluit (de oprichting van een geïntegreerde chemische installatie bestemd voor enkelvoudige of samengestelde meststoffen). Dit betekent dat in ieder geval voor het besluit over de omgevingsvergunning een project-MER moet worden opgesteld.

Bevoegd gezag besluit(en)

Gedeputeerde Staten van de provincie Friesland.

Initiatiefnemer besluit(en)

Coöperatie Wijnjewoude Energie Neutraal.

Bevoegd gezag mer-procedure

Gedeputeerde Staten van de provincie Friesland.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie niet gevraagd om zienswijzen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3897](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage

A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e info@commissiemer.nl
w commissiemer.nl

